

অর্থনীতি আৰু ৰাজনীতি খণ্ড আমাৰ আৰ্থ-সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক জীৱন

আগকথা

সভ্যতা, সংস্কৃতিৰ বিকাশ আৰু প্ৰসাৰৰ লগে লগে মানুহৰ চিন্তা-চৰ্চাৰ পৰিসৰত আমূল পৰিৱৰ্তন পৰিলক্ষিত হৈছে। বৈজ্ঞানিক চিন্তাৰ অহৰ্ণিশ অনুশীলন আৰু তাৰ প্ৰয়োগৰ অভাৱনীয় প্ৰতিফলন ঘটিছে মানুহৰ সামগ্ৰিক জীৱন-ধাৰণ প্ৰণালীত। জীৱন-ধাৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া আৰু পৰিৱৰ্তনসমূহৰ বিষয়ে আমি প্ৰত্যেকেই ভালদৰে জনাটো নিতান্ত প্ৰয়োজনীয়। অন্যথা জীৱনক সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা কৰাত কিছুমান ভুল হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকি যায়। ৰাজনীতি বিজ্ঞান আৰু অৰ্থবিজ্ঞান সমাজবিজ্ঞানৰ অন্তৰ্গত দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় যাৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে উল্লিখিত দিশসমূহৰ সম্যক জ্ঞান আহৰণ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। সেয়েহে ভৱিষ্যত প্ৰজন্মৰ সুস্থ বিকাশৰ বাবে আধুনিক পাঠ্যক্ৰমত এই দুটা বিষয়ত যথেষ্ট গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হৈছে।

পাঠ্যপুথিৰ এই অংশটোৰ জৰিয়তে আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে জীৱনৰ প্ৰাৰম্ভিক স্তৰতে যাতে সুশৃঙ্খল আৰ্থ-সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক চিন্তাৰ বুনিয়াদ গঢ়ি তুলিব পাৰে তাৰ যথোচিত প্ৰয়াস কৰা হৈছে। সপ্তম শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ উপযোগীকৈ পাঠসমূহ সজাবলৈ যত্নবোনাশ্চি চেষ্টা কৰা হৈছে। পাঠসমূহ সহজ-সৰল আৰু মনোগ্ৰাহী কৰাৰ তাগিদাত বিষয়বস্তু উপস্থাপন শৈলীত কিছু নতুনত্ব অনাৰো চেষ্টা কৰা হৈছে। ক্ৰিয়াকলাপ আৰু প্ৰশ্নসমূহৰ অৱতাৰণা কৰোঁতে যথেষ্ট সাৱধানতা অৱলম্বন কৰা হৈছে যাতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সৃজনীপ্ৰতিভা আৰু কল্পনাপ্ৰসূত চিন্তাৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত বিকাশ সম্ভৱ হয়। পাঠদান প্ৰক্ৰিয়াত শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মাজত মানসিক ব্যৱধানৰ সুযোগ নথকাৰ চিন্তাকো অগ্ৰাধিকাৰ দিয়াৰ যত্ন কৰা হৈছে। পাঠৰ শিকণ তথা মূল্যায়ন ব্যৱস্থা এনেদৰে সজোৱা হৈছে যাতে অধিকাংশ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনত শিক্ষাৰ প্ৰতি থকা তথাকথিত ভয়, অনীহা আৰু বাধ্যবাধকতাৰ পৰিৱৰ্তে এটা সুখকৰ অনুভূতিৰ সঞ্চাৰ হয়। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অৰ্থনীতি বিজ্ঞানৰ পাঠ হিচাপে আমাৰ চৌপাশৰ বজাৰ, পৰিকল্পনা আৰু বাজেট, অৰ্থনৈতিক উন্নয়নত চৰকাৰৰ ভূমিকা, নাৰী-পুৰুষৰ শ্ৰমৰ সমমূল্য আৰু সমমৰ্যাদা আদিৰ প্ৰাৰম্ভিক ধাৰণা দিবলৈ যাওঁতে তেওঁলোকৰ মানসিক আৰু বৌদ্ধিক পৰিপক্বতাৰ বিষয়ে চিন্তা কৰি সহজ-সৰল ভাষা আৰু কৌতূহল উদ্ৰেককাৰী চিন্তাৰে পাঠত অন্তৰ্নিহিত ধাৰণাবিলাকৰ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। একেদৰে আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে যাতে নিজৰ ৰাজনৈতিক চিন্তা আৰু সামাজিক সচেতনতাৰ ভেটি গঢ় দিব পাৰে তাৰ চিন্তা আগত ৰাখি গণতন্ত্ৰ, নাগৰিক, নাগৰিকত্ব, নিৰ্বাচন, প্ৰচাৰ মাধ্যম, গণ-মাধ্যম, প্ৰান্তীয় গোটসমূহৰ গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ আদি বিষয়ৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছে।

আশা কৰা হৈছে, এই খণ্ডটিৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তে আৰ্থ-সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক ক্ষেত্ৰৰ প্ৰাথমিক প্ৰমূল্যসমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে অনুধাৱন কৰি নিজকে একো একোজন সুনাগৰিক হিচাপে গঢ়ি তুলিব পাৰিব।

পাঠ : ১৮

আমাৰ চৌপাশৰ বজাৰ

মূল অৰ্থতা :

- বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বজাৰৰ বিষয়ে অৱগত হোৱা।
- পাইকাৰী আৰু খুচুৰা বজাৰৰ পাৰ্থক্য বুজি পোৱা।
- মুদ্ৰাৰ বিষয়ে ধাৰণা পোৱা।
- বস্তুৰ মূল্য বা দৰৰ বিষয়ে বুজি পোৱা।
- ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ পাৰস্পৰিক লাভালাভৰ বিষয়ে বুজি পোৱা।
- বজাৰৰ পৰা লাভ কৰা বিভিন্ন সুবিধাসমূহৰ বিষয়ে জনা আৰু বুজি পোৱা।

ইতিপূৰ্বে তোমালোকে হাট-বজাৰৰ বিষয়ে কিছু কথা পাই আহিছা। আমি আমাৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ প্ৰয়োজনীয় বিভিন্ন সামগ্ৰী— চাউল, দাইল, বিস্কুট, চাহপাত, চেনি, মচলা, শাক-পাচলি, চাবোন, টুথপেষ্ট, নোটবুক, বহী-কিতাপ, কাপোৰ আদি সামগ্ৰীসমূহ বজাৰৰ পৰাই কিনি আনো— নহয় জানো? বজাৰৰ পৰা কিনা বস্তুসমূহৰ তালিকা প্ৰস্তুত কৰিলে কিমান দীঘল তালিকা হ'ব ভাবি চোৱাচোন! বজাৰ বুলিলে সাধাৰণতে এটুকুৰা নিৰ্দিষ্ট ঠাইকে বুজো, য'ত গ্ৰাহক আৰু বিক্ৰেতা পৰস্পৰ মুখামুখি হয় আৰু টকা-পইচা বা মুদ্ৰাৰ বিনিময়ত বস্তু বা সামগ্ৰীৰ কিনা-বেচা কৰা হয়। আজিকালি অৱশ্যে বজাৰৰ ধাৰণা কিছু সলনি হৈছে। এই বিষয়ে আমি পিছত আলোচনা কৰিমহঁক।

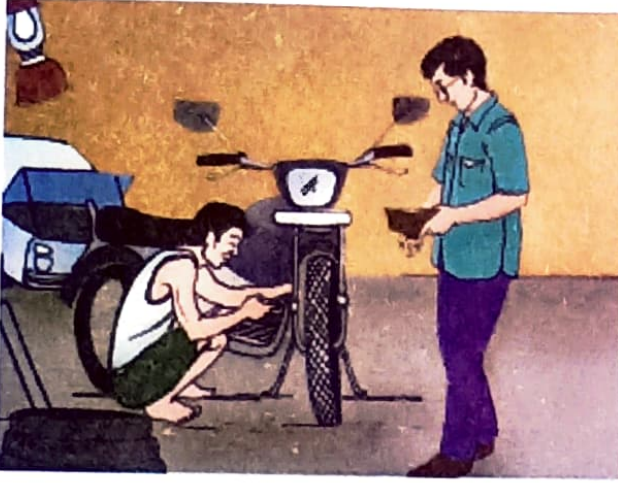
অতি পুৰণিকালত আমাৰ মানৱ সমাজত মুদ্ৰা বা টকা-পইচাৰ প্ৰচলন নাছিল। তেতিয়া মানুহে বস্তুৰ সলনি বস্তু বিনিময় কৰিছিল। নিজৰ বস্তু বা সামগ্ৰীৰ বাহিৰি অংশ আন এজনৰ বাহিৰি সামগ্ৰীৰ লগত সাল-সলনি কৰি অভাৱসমূহ পূৰণ কৰিছিল। সামগ্ৰীৰ সলনি সামগ্ৰী বিনিময় কৰা প্ৰাচীন প্ৰথাটোক আমি বিনিময় প্ৰথা বুলি কওঁ। বিনিময় প্ৰথা বজাৰৰ পুৰণি অৱস্থা।

অসমৰ মৰিগাঁও জিলাৰ জাগীৰোডৰ ওচৰৰ জোনবিলৰ পাৰত মাঘবিহুৰ কেইদিনমান পিছতে বছৰি এখন মেলা অনুষ্ঠিত হয়। মেলাখনত এখন ডাঙৰ বজাৰ বহে। পাহাৰৰ তিৱা, কাৰ্বি, খাছী, জয়ন্তীয়া আদি জনজাতীয় লোকসকলৰ

লগতে ভৈয়ামৰো বিভিন্ন মানুহে নানা সামগ্ৰী লৈ বজাৰলৈ আহে। বজাৰত তেওঁলোকে নিজা নিজা সামগ্ৰীৰ লগত অইনৰ সামগ্ৰী সাল-সলনি কৰে বা বিনিময় কৰে। তিৱা জনগোষ্ঠীৰ ৰজাই মেলাখনৰ পৰা বছৰটোৰ বাবে কৰ সংগ্ৰহ কৰে। সিপিঠিৰ ছবিখন এই বিখ্যাত জোনবিল মেলাৰ ছবি। সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত এইখনেই একমাত্ৰ বজাৰ য'ত এতিয়াও বিনিময় প্ৰথা প্ৰচলিত হৈ আছে।

সময়ৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে বজাৰৰ ৰূপো সলনি হৈ আহিল। আমাৰ প্ৰয়োজনসমূহ দিনক দিনে বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰিলে। কালক্ৰমত মুদ্ৰাক বিনিময়ৰ মাধ্যম হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হ'ল। মুদ্ৰাৰ সহায়ত আমি আমাৰ জীৱনৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীসমূহ বজাৰৰ পৰাই কিনোঁহঁক। বজাৰত সামগ্ৰীৰ উপৰি সেৱাসমূহো মুদ্ৰাৰ মাধ্যমত কিনা-বেচা কৰা হয়।

আগৰ শ্ৰেণীৰ পাঠত তোমালোকে জীৱন নিৰ্বাহৰ লগত জড়িত বিভিন্ন সেৱাক্ষেত্ৰ যেনে- শিক্ষা, যোগাযোগ, চিকিৎসা, বেংক, পৰিবহণ আদিৰ বিষয়ে জানি আহিছ। এই ক্ষেত্ৰবিলাকৰ সেৱাসমূহো আমি ক্ৰয় কৰোঁ। যেনে অসুখ হ'লে আমাক ডাক্তৰৰ

জানি থওঁ আহা :

- বস্তুক দ্ৰব্য বা সামগ্ৰী বুলিও কোৱা হয়।
- মানুহে উৎপাদন কৰা সামগ্ৰীৰ যি অংশ ভোগ কৰাৰ পিছত ৰৈ যায় তাক বাহিসামগ্ৰী বোলে।
- যিকোনো এটা নিৰ্দিষ্ট বস্তু বা দ্ৰব্য যেতিয়া বিনিময়ৰ মাধ্যম হিচাপে সকলোৰে গ্ৰহণ কৰে তেতিয়া সেইটোকে মুদ্ৰা বুলি কোৱা হয়।

প্ৰয়োজন হয় আৰু ডাক্তৰজনে আমাক চিকিৎসা সেৱা আগবঢ়ায়। তেওঁ আগবঢ়োৱা সেৱাৰ মূল্য হ'ল আমি তেওঁক দিয়া ফিজ (Fees) বা মাননী। তেনেকৈ আমি উকীলৰ সেৱা, মেকানিকৰ সেৱা, পানীযোগানৰ সেৱা, পৰিবহণৰ সেৱা, বিজুলী বা টেলিফোনৰ সেৱা আদিও কিনিব পাৰোঁ। এই কাম আমি মুদ্ৰা বা টকাৰ মাধ্যমেৰে কৰোঁ। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত ক্ৰেতা-বিক্ৰেতা পৰস্পৰ মুখামুখি নোহোৱাকৈও কিনা-বেচা সম্ভৱ হয়। উদাহৰণস্বৰূপে চিঠি-পত্ৰ, তাৰ বাৰ্তা আদিৰ যোগেদি মুদ্ৰাৰ বিপৰীতে সামগ্ৰী কিনা-বেচা কৰিব পাৰি। সম্প্ৰতি ইণ্টাৰনেটৰ সহায়ত সামগ্ৰী কিনা-বেচাৰ প্ৰক্ৰিয়া যথেষ্ট জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছে। গতিকে আজিকালিৰ দিনত বজাৰ বুলিলে আমি মুদ্ৰাৰ মাধ্যমত সামগ্ৰী বা সেৱাৰ কিনা-বেচা কৰা ব্যৱস্থাটোকে বুজোঁ।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- মুদ্ৰাৰ অবিহনে বজাৰত সামগ্ৰী কিনা-বেচাৰ ক্ষেত্ৰত কি সমস্যাৰ সৃষ্টি হ'লহেঁতেন শিক্ষকৰ লগত আলোচনা কৰি একোটা টোকা লিখা।

বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বজাৰ :

এতিয়া আমি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বজাৰৰ বিষয়ে কিছু আভাস লওঁ আহা—

দৈনিক বজাৰ :

বৰুৱাৰ ঘৰত সোমবাৰে ৰাতি পুৱাতে যোৰহাটৰ পৰা আলহী আহি ওলাল। বৰুৱানীয়ে দেখিলে আলহীক খুৱাবলৈ ঘৰত মাছ, মঙহ, আলু, মিঠাই আদিৰ দৰে বিশেষ বস্তু একো নাই। সেয়েহে তেওঁ বৰুৱাক অফিচলৈ যোৱাৰ আগেয়ে ওচৰৰ বজাৰখনৰ পৰা বস্তু কেইপদমান আনি দিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে। গাটো ধুই বৰুৱাই বজাৰ কৰা মোনা

আৰু পইচা লৈ ওচৰৰ বজাৰখনলৈ ওলাই গ'ল। বৰুৱানীয়ে লিখি দিয়া তালিকা অনুযায়ী মাছ, মাংস, মিঠাই, আলু আৰু পাপড়
কিনি অলপ সময়ৰ ভিতৰতে ঘৰ পালেহি। আলহীক মাত এযাৰ দি অফিচলৈ বুলি বৰুৱা ঘৰৰ পৰা ওলাই গ'ল।

ওপৰৰ বৰ্ণনাখিনিৰ পৰা তোমালোকে নিশ্চয় মন কৰিছা যে বৰুৱাই ঘৰুৱা সামগ্ৰীৰ প্ৰয়োজন হোৱাৰ লগে
লগেই বজাৰলৈ বুলি ওলাই গৈ কেইবাপদো বস্তু কম সময়ৰ ভিতৰতে কিনি ঘৰ পালেহি। যদি সেইদিনা তেওঁলোকে
বাস কৰা অঞ্চলৰ আশে-পাশে কোনো দোকান-পোহাৰ বা বজাৰ নাথাকিলহেঁতেন তেনেহ'লে বৰুৱানীৰ যথেষ্ট
অসুবিধা হ'লহেঁতেন।

বৰুৱাইঁতৰ অঞ্চলত থকাৰ দৰে আমাৰ
চাৰিওকাষে বিভিন্ন ধৰণৰ দোকান-পোহাৰ বা
বজাৰ থাকে। বজাৰবিলাক আমাৰ দৈনন্দিন
জীৱনৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত। সাধাৰণতে
স্থায়ী ঘৰত এই দোকান-বজাৰবোৰ বহে বাবে
ইয়াক স্থায়ী বজাৰ বোলে। সপ্তাহটোৰ এটা
নিৰ্দিষ্ট বন্ধৰ দিন বাদ দি বাকীকেইটা দিনত
দোকানবোৰ খোলা থাকে। এই দোকানবোৰ
দিনটোৰ এক নিৰ্দিষ্ট সময়ত খোলা হয় আৰু

জানি থওঁ আহা :

- বস্তু এটা ক্ৰয় কৰাৰ বাবে আমি যি মূল্য
(টকা-পইচা) প্ৰদান কৰোঁ তাকে বস্ত্তৰ
দাম বা দৰ বুলি কোৱা হয়।
- দৈনিক বজাৰৰ দোকানবোৰত চাউল,
দাইল, আটা-ময়দা, কাপোৰ-কানি,
বাচন-বৰ্তনৰ উপৰি বিভিন্ন কোম্পানীয়ে
প্ৰস্তুত কৰা নিৰ্দিষ্ট দৰৰ মানবিশিষ্ট
সামগ্ৰীসমূহ পোৱা যায়।

বন্ধ কৰা হয়। দোকানবোৰৰ একোটা নিৰ্দিষ্ট নামো থাকে।
সাধাৰণতে ইয়াত বিজ্ঞানসন্মত জোখ-মাখ পদ্ধতি (ওজন জোখা যন্ত্ৰ)
ব্যৱহাৰ কৰা হয়। তদুপাৰ প্ৰত্যেক সামগ্ৰীৰ এক নিৰ্দিষ্ট দৰ থাকে।
গ্ৰাহকৰ সুবিধাৰ বাবে নিত্য ব্যৱহাৰ্য খাদ্য সামগ্ৰী ৰখা দোকানবোৰত
কেতবোৰ অপৰিহাৰ্য সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্য ব'ৰ্ডত লিখি থোৱা থাকে।
এনেধৰণৰ বজাৰবোৰক আমি দৈনিক বজাৰ বুলিও কওঁ। দৈনিক বজাৰ
নিতো খোলা থাকে বাবে আমি কোনো বস্ত্তৰ প্ৰয়োজন হ'লে সহজেই
এই বজাৰবোৰৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰিব পাৰো। তদুপৰি নিজৰ সুবিধামতে
গ্ৰাহকে দোকান পছন্দ কৰি ল'বও পাৰে।

ক্ৰিয়াকলাপ

- দৈনিক বজাৰবোৰক কিয় স্থায়ী বজাৰ বুলি কোৱা হয়?
- দৈনিক বজাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ কি কি?
- তোমালোকৰ অঞ্চলৰ এখন স্থায়ী বজাৰৰ নাম কোৱা?
- তোমালোকৰ ঘৰৰ আশে-পাশে দৈনিক বজাৰ আছেনে? যদি আছে, কেইখনমান দোকানৰ নাম লিখি
তাত সাধাৰণতে কি কি সামগ্ৰী পোৱা যায় তাৰ একোখনকৈ তালিকা প্ৰস্তুত কৰা।

দৈনিক বজাৰ বা স্থায়ী বজাৰবোৰ সাধাৰণতে নগৰ বা চহৰ অঞ্চলত বেছিকৈ থাকে যদিও আজি-কালি গাঁও
অঞ্চলৰ ৰাজহুৱা স্থানতো দৈনিক বজাৰসমূহ দেখা যায়। গুৱাহাটীৰ ফাঁচী বজাৰ নগৰ অঞ্চলৰ এখন প্ৰসিদ্ধ দৈনিক বজাৰ।

সাপ্তাহিক বা অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰ :

তোমালোকৰ অঞ্চলত সপ্তাহটোৰ একো একোটা নিৰ্দিষ্ট দিনত ক'ত ক'ত বজাৰ বহে মন কৰিছানে? সপ্তাহৰ এটা বা দুটা নিৰ্দিষ্ট বাৰত কোনো নিৰ্দিষ্ট ঠাইত এই বজাৰবোৰ অস্থায়ীভাৱে বহে। এইবোৰক সাপ্তাহিক বজাৰ বা অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ বোলা হয়। এনেধৰণৰ বজাৰবোৰক হাট বুলিও কোৱা হয়। সাপ্তাহিক বা অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰৰ পৰা কি কি সামগ্ৰী কিনা হয় বাক?

গাঁৱৰ সৰহসংখ্যক মানুহে নিজে উৎপাদন কৰা কৃষিজাত সামগ্ৰী যেনে সৰিয়হ, তিল, তিচি, মৰাপাট, মাটিমাহ, ধান, চাউল, শাক-পাচলি, ফল-মূল আদিৰ লগতে গৰু, ম'হ, ছাগলী, ভেৰা, হাঁহ, পাৰ আদি সাপ্তাহিক বজাৰত বিক্ৰী কৰে। তদুপৰি স্থানীয় ভাৱে নানা ধৰণৰ তৈয়াৰী কাপোৰ, কাঠ আৰু বাঁহ-বেতৰ সামগ্ৰী, বিভিন্ন খোৱাবস্তু আদিও হাটত উলিওৱা হয়। বিক্ৰেতাই নিজৰ পৰিয়ালৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী আদিও এনে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰে। সাপ্তাহিক বজাৰত একেজাতীয় সামগ্ৰীৰ কেইবাখনো দোকান থাকে বাবে তুলনামূলকভাৱে বস্ত্ৰৰ দাম কিছু সস্তা হয়। গ্ৰাহকে বিভিন্ন দোকান চাই-চিতি বস্ত্ৰৰ মান অনুযায়ী দৰ-দাম কৰি কিনিব পাৰে। য'ত দাম কম হয় তাৰ পৰাই গ্ৰাহকে বস্ত্ৰ কিনিব খোজে। কোনো বিক্ৰেতাই বস্ত্ৰৰ দাম বেছিকৈ নিৰ্ধাৰণ কৰিলে ক্ৰেতাই সেই একে বস্ত্ৰ কম দামত বিক্ৰী কৰা দোকানৰ পৰা ক্ৰয় কৰিব পাৰে। অৱশ্যে একে বস্ত্ৰৰ দাম বিভিন্ন সময়ত বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে।

আমাৰ গাঁও অঞ্চলত বহুত সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ বা হাট আছে। নগৰ অঞ্চলতো এনে বজাৰ বহে। গুৱাহাটীৰ বেলতলা বজাৰ নগৰ অঞ্চলৰ এখন অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ। সেইদৰে গৌৰীসাগৰৰ মঙলবৰীয়া হাট গ্ৰামাঞ্চলৰ এখন ডাঙৰ সাপ্তাহিক বজাৰ।

সাধাৰণতে সাপ্তাহিক বজাৰত স্থায়ী ঘৰৰ প্ৰয়োজন নাথাকে। সামগ্ৰীসমূহ বিক্ৰেতাই নিজৰ ঘৰতেই মজুত কৰি ৰাখে। আনহাতে স্থায়ী দোকান বা দৈনিক বজাৰৰ ক্ষেত্ৰত ঘৰ-ভাৰা, বিজুলী শক্তি, কৰ্মচাৰী ইত্যাদিৰ বাবদ কিছু ব্যয় কৰিব লাগে। এই কাৰণে দৈনিক বজাৰৰ সামগ্ৰীৰ দাম তুলনামূলকভাৱে সাপ্তাহিক বজাৰতকৈ কিছু বেছি হয়। সাপ্তাহিক বজাৰৰ আন এটা সুবিধা হৈছে যে একে ঠাইৰ পৰা আমি প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীসমূহ একেলগে কিনিব পাৰোঁ।

ক্ৰিয়াকলাপ :

- সাপ্তাহিক বজাৰ মানে কি ?
- সাপ্তাহিক বজাৰৰ প্ৰধান সুবিধাসমূহ কি কি ?
- সাপ্তাহিক বজাৰত সামগ্ৰীৰ দাম তুলনামূলকভাৱে কিছু কম হয়— তাৰ কাৰণ ব্যাখ্যা কৰা।

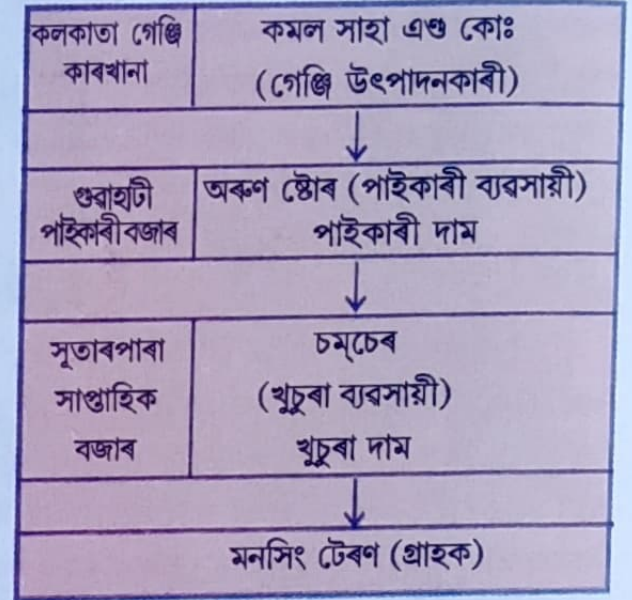
জানি থওঁ আহা :

অসমৰ কিছুমান চাহ বাগিচাৰ মজদুৰসকলক প্ৰতি পষেকৰ অন্তৰত বেতন দিয়া হয়। বেতনৰ দিনা সেই অঞ্চলত এখন বজাৰ বহে, তাক পষেকীয়া বজাৰ বোলা হয়। ইয়াত তেওঁলোকৰ নিত্য প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীৰ কিনা-বেচা কৰা হয়।

পাইকাৰী বজাৰ আৰু খুচুৰা বজাৰ :

মনসিং টেৰণে সূতাৰপাৰা সাপ্তাহিক বজাৰৰ চম্চেৰ দোকানীৰ পৰা ৬০ টকাত এটা গেঞ্জি কিনিিলে। চমচেৰে গুৱাহাটীৰ ফাঁচী বজাৰত অৱস্থিত 'অৰুণ ষ্টোৰ'ৰ পৰা ডজনে প্ৰতি ৬০০ টকা হিচাপত ৫ ডজন গেঞ্জি ক্ৰয় কৰিছিল। অৰুণ ষ্টোৰৰ মালিকে আকৌ কলকাতাৰ গেঞ্জি উৎপাদনকাৰী 'কমল সাহা এণ্ড কোম্পানী'ৰ পৰা ডজনে প্ৰতি ৫০০ টকা দৰত ৫০ ডজন গেঞ্জি ক্ৰয় কৰিছিল।

ওপৰৰ কথাখিনিৰ পৰা আমি বুজিলোঁ যে দোকানৰ পৰা ক্ৰয় কৰা সামগ্ৰীসমূহ সেই ঠাইতে উৎপাদন কৰা নহয়। সামগ্ৰীসমূহ কাৰখানাত উৎপাদন কৰা হয়। মনসিং টেৰণে কিনা গেঞ্জিটো কলকাতাৰ কমল সাহা এণ্ড কোম্পানী নামৰ কাৰখানাটোত উৎপাদন কৰা হৈছিল। উৎপাদনকাৰী আৰু গ্ৰাহকৰ মাজত পাইকাৰী আৰু খুচুৰা ব্যৱসায়ীসকল থাকে। ইয়াত চম্চেৰ খুচুৰা ব্যৱসায়ী আৰু অৰুণ ষ্টোৰৰ মালিক পাইকাৰী ব্যৱসায়ী। আনহাতে কমল সাহা এণ্ড কোম্পানী উৎপাদনকাৰী। পাইকাৰী ব্যৱসায়ীয়ে য'ত বস্তু বিক্ৰী কৰে তাক পাইকাৰী বজাৰ আৰু বস্তুটোৰ যি দাম লয় তাক পাইকাৰী দাম বোলে। ঠিক সেইদৰে খুচুৰা ব্যৱসায়ীয়ে য'ত বস্তু বিক্ৰী কৰে তাক খুচুৰা বজাৰ আৰু বস্তুটোৰ যি দাম লয় তাক খুচুৰা দাম বোলা হয়।

বজাৰ শৃংখল

উৎপাদনকাৰীৰ পৰা সামগ্ৰীসমূহ পাইকাৰী বিক্ৰেতাই বৃহৎ পৰিমাণে কিনি লয়। সৰহ সামগ্ৰী একেলগে কিনাৰ বাবে পাইকাৰী বজাৰত বস্তুৰ দাম কিছু কম হয়। খুচুৰা বিক্ৰেতা বা ফেৰিৱালাবোৰে পাইকাৰী বিক্ৰেতাৰ পৰা কম দামত বস্তু ক্ৰয় কৰে আৰু গ্ৰাহকৰ ওচৰত বেছি দামত বিক্ৰী কৰি লাভ অৰ্জন কৰে। বিক্ৰেতাই সদায় নিজে ক্ৰয় কৰা দামতকৈ অধিক দামত বস্তু বিক্ৰী কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। ক্ৰয় দামতকৈ বিক্ৰয় দাম বেছি হ'লে লাভ হয়। লাভ অৰ্জন কৰি জীৱন নিৰ্বাহ কৰাই হৈছে সকলো ব্যৱসায়ীৰ মূল লক্ষ্য।

এতিয়া তলৰ প্ৰশ্নকেইটাৰ উত্তৰ দিয়া :

- চম্চেৰে মনসিং টেৰণক বিক্ৰী কৰা গেঞ্জিটোৰ পাইকাৰী দাম কিমান আছিল?
- গেঞ্জিটোৰ খুচুৰা দাম কিমান আছিল?
- মনসিং টেৰণক গেঞ্জিটো বিক্ৰী কৰি চম্চেৰে কিমান টকা লাভ কৰিলে বা কিমান টকা লোকচান ভৰিল?
- চম্চেৰে অৰুণ ষ্টোৰৰ পৰা কিনি অনা আটাইকেইটা গেঞ্জি খুচুৰা বজাৰত বিক্ৰী কৰিলে মুঠতে কিমান লাভ কৰিব পাৰিব?
- অৰুণ ষ্টোৰৰ মালিকে একোটা গেঞ্জিত কিমান টকাকৈ লাভ কৰিছে?

ক্ৰিয়াকলাপ :

- মনসিং টেৰণে কিনা গেঞ্জিটো কলকাতাতস্থিত কমল সাহা এণ্ড কোম্পানীৰ পৰা কিনিব লগা হ'লে কি অৱস্থাৰ সমুখীন হ'লহেঁতেন? নিজে চিন্তা কৰি লিখা।

এই বজাৰসমূহৰ উপৰি আমাৰ চাৰিওফালে থকা আৰু কি কি বজাৰৰ সুবিধা আমি লাভ কৰোঁ তাৰ আভাস লওঁ আহ।

হকাৰে চলোৱা বজাৰ :

হকাৰ বা ফেৰিৱালাৰ পৰা আমি শাক-পাচলি, গাখীৰ, ফল-মূল, কণী, প্ৰসাধন সামগ্ৰী, কেৰাচিন, সুলভ মূল্যৰ লাগতিয়াল সামগ্ৰী, বাতৰি কাকত আদি কিনোঁ। তেওঁলোকে বস্তু কঢ়িয়াই নি ঘৰে ঘৰে বিক্ৰী কৰে। হকাৰ বা ফেৰিৱালাই বিক্ৰী কৰা সামগ্ৰীৰ দৰসমূহ নিৰ্দিষ্ট নহয়।

শ্বপিং মল :

শ্বপিং মল হ'ল এটা ডাঙৰ বা বহু খলপীয়া ঘৰত থকা বজাৰ, য'ত আমাৰ প্ৰয়োজনীয় প্ৰায়বোৰ সামগ্ৰী বিভিন্ন ঠাইত আকৰ্ষণীয়ভাৱে সজাই থোৱা থাকে। তাত গ্ৰাহকে নিজৰ পছন্দ অনুসৰি সামগ্ৰীসমূহ সংগ্ৰহ কৰি নিৰ্দিষ্ট ঠাইত বিল পৰিশোধ কৰিব পাৰে। এনে বজাৰৰ এক বিশেষ সুবিধা হ'ল- গ্ৰাহকে বিভিন্ন বস্তুৰ বাবে দোকান বিচাৰি ইঠাইৰ পৰা সিঠাইলৈ ঘূৰি ফুৰিব নালাগে। শ্বপিং মলৰ মালিকীস্বত্ব এজন ব্যক্তি বা কেইজনমান ব্যক্তিৰ এটা গোটৰ হাতত থাকে।

শ্বপিং কমপ্লেক্স :

শ্বপিং কমপ্লেক্স হ'ল এটা ডাঙৰ ঘৰত থকা কিছুমান দোকানৰ সমষ্টি য'ত দোকান ভেদে বিভিন্ন সামগ্ৰী বেচা-কিনা কৰা হয়। ইয়াত সাধাৰণতে প্ৰতিখন দোকানৰে মালিকীস্বত্ব বেলেগ বেলেগ হয়।

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা :

- ❶ বিনিময় প্ৰথাতে সামগ্ৰীৰ সলনি সামগ্ৰী বিনিময় কৰা হয়।
- ❷ বিনিময়ৰ মাধ্যম হিচাপে সকলোৰে গ্ৰহণ কৰা কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট বস্তু বা দ্ৰব্যকে মুদ্ৰা বুলি কোৱা হয়।
- ❸ বজাৰ বুলিলে মুদ্ৰাৰ মাধ্যমত সামগ্ৰী আৰু সেৱাৰ কিনা-বেচা কৰা ব্যৱস্থাটোকে বুজোঁ।
- ❹ দৈনিক বজাৰসমূহ স্থায়ীবিধৰ বজাৰ। এনে বজাৰ সপ্তাহটোৰ প্ৰায়ভাগ দিনতে খোলা থাকে।
- ❺ বস্তু এটা ক্ৰয় কৰাৰ বাবে মুদ্ৰাৰ মাধ্যমত যি মূল্য প্ৰদান কৰোঁ তাকে বস্তুটোৰ দাম বা দৰ বুলি কোৱা হয়।
- ❻ একেবিধ সামগ্ৰীৰ দাম স্থান, মান আৰু কাল ভেদে বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে।
- ❼ সাপ্তাহিক বা অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰ বা হাট সপ্তাহটোৰ যিকোনো এটা বা দুটা নিৰ্দিষ্ট দিন বা বাৰত বহে।
- ❽ সাপ্তাহিক বা অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰত কিছুমান বস্তুৰ দাম দৈনিক বজাৰৰ তুলনাত কিছু কম হয়।
- ❾ পাইকাৰী বিক্ৰেতাই উৎপাদনকাৰীৰ পৰা সামগ্ৰী ক্ৰয় কৰে।
- ❿ পাইকাৰী বিক্ৰেতাই একেধৰণৰ বস্তু একেলগে সৰহসংখ্যক কিনে।
- ⓫ খুচুৰা বিক্ৰেতাই পাইকাৰী বিক্ৰেতাৰ পৰা সামগ্ৰী ক্ৰয় কৰে।
- ⓬ বস্তুৰ পাইকাৰী দাম খুচুৰা দামতকৈ কম হয়।
- ⓭ বিক্ৰেতাবোৰে নিজে ক্ৰয় কৰা দামতকৈ বেছি দামত বস্তু বিক্ৰী কৰি লাভ অৰ্জন কৰে।

অনুশীলনী :

১। চমু উত্তৰ লিখা—

- (ক) বিনিময় প্ৰথা কাক বোলে?
- (খ) বজাৰ মানে কি?
- (গ) দৈনিক বজাৰৰ সুবিধাসমূহ কি কি?
- (ঘ) বস্ত্ৰৰ দাম বা দৰ মানে কি?
- (ঙ) সাপ্তাহিক বজাৰত বস্ত্ৰৰ দাম কিয় কম হয়?
- (চ) জোন-বিল মেলা কিহৰ বাবে বিখ্যাত?

২। উত্তৰ লিখা—

- (ক) দৈনিক বজাৰ আৰু সাপ্তাহিক বজাৰৰ মাজত কি কি পাৰ্থক্য আছে?
- (খ) বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ বজাৰবোৰে আমাৰ সামাজিক প্ৰয়োজনবোৰ কি দৰে পূৰ কৰে?
- (গ) পাইকাৰী বিক্ৰেতাৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।
- (ঘ) বজাৰ শৃংখল মানে কি?

৩। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা—

(ক) গ্ৰাহকে বস্ত্ৰ ক্ৰয় কৰে—

- (i) পাইকাৰী বিক্ৰেতাৰ পৰা
- (ii) খুচুৰা বিক্ৰেতাৰ পৰা
- (iii) উৎপাদনকাৰীৰ পৰা।

(খ) বস্ত্ৰ এটাৰ কিনা দামতকৈ বিক্ৰী দাম বেছি হ'লে ব্যৱসায়ীজনৰ—

- (i) লাভ হয়,
- (ii) লোকচান হয়
- (iii) একো নহয়

(গ) ঘৰে ঘৰে গৈ বস্ত্ৰ বিক্ৰী কৰা বিক্ৰেতাসকলক—

- (i) পাইকাৰী বিক্ৰেতা
- (ii) খুচুৰা বিক্ৰেতা
- (iii) হকাৰ বা ফেৰীৱালা বোলে।

(ঘ) সকলো ব্যৱসায়ীয়ে বস্ত্ৰ ক্ৰয়-বিক্ৰয় কৰাৰ মূল লক্ষ্য হৈছে—

- (i) বিক্ৰী বৃদ্ধি কৰা
- (ii) লাভ অৰ্জন কৰা
- (iii) লোকচান কৰা।

৪। খালী ঠাই পূৰ কৰা—

- (ক) _____ সহায়ত আমি আমাৰ জীৱনৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীসমূহ বজাৰৰ পৰাই কিনো।
- (খ) বস্ত্ৰৰ পাইকাৰী দামতকৈ খুচুৰা দাম _____ হয়।
- (গ) _____ বজাৰৰ পুৰণি ব্যৱস্থা।
- (ঘ) উৎপাদনকাৰীৰ পৰা _____ বিক্ৰেতাই সৰহ পৰিমাণৰ বস্ত্ৰ ক্ৰয় কৰে।
- (ঙ) _____ হৈছে বস্ত্ৰ কিনা-বেচাৰ মাধ্যম।
- (চ) ক্ৰয় দামতকৈ বিক্ৰী দাম কম হ'লে _____ হয়।

৫। প্ৰকল্প :

তুমি বাস কৰা অঞ্চলত থলুৱাভাৱে উৎপাদিত বিক্ৰীযোগ্য সামগ্ৰীসমূহৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰি সেই সামগ্ৰীসমূহ কোন কোন বজাৰলৈ পঠিওৱা হয় বৰ্ণনা কৰা।

